

Beskatning af dybhavets nodulminer

Gustav Kristensen

Jeg takker adjunkt Bjarne G. Sørensen og lektor Jørgen Drud Hansen, Odense Universitet, for diskussioner i forbindelse med udarbejdelse af papiret.

1. Dybhavsminer

Siden begyndelsen af 60'erne har der især i USA været seriøse undersøgelser i gang med hensyn til at iværksætte en udvinding af metaller fra de metalholdige noder, der ligger på havbunden i en dybde af 4000–6000 m. Noderne, der er på størrelse med kartofler, er dannet med udskilning af metaller og andre stoffer fra det omkringværende havvand. Nogle forskere antager, at ca. 25 % af den dybe havbund er dækket af noder. Noderne indeholder mangan, nikkel, kobber og kobolt i økonomisk udvindelige mængder.

Minedrift kan finde sted, der hvor noderne ligger forholdsvis tæt og har et relativt højt metalindhold. En »dybhavsmine«¹⁾ defineres som et havbunds-område, der kan levere 3.000.000 t tørre noder pr. år i 20–25 år. Et sådant område udgør 20.000–40.000 km².

Formålet med denne artikel er at fremdrage elementer af den diskussion, der har været i forbindelse med retten til udnyttelse af noderne specielt efter, at disse er blevet erklæret for menneskehedens fælles arv.

1.1. Menneskehedens fælles arv

FN's generalforsamling erklærede i december 1970 at: »havbunden og dennes undergrund udenfor den nationale jurisdiktions grænser (herefter betegnet som Arealet), såvel som Arealets ressourcer er menneskehedens fælles arv«. Det betyder at afgifter for udnyttelsen af metallerne (minerenten) tilfalder FN eller som foreslået en myndighed under FN med navnet Den internationale Havbundsmyndighed.

Når »menneskehedens«¹⁾ beholdning af mineraler udvides (f. eks. med dybhavsnoder) opnås det største udbytte heraf, når udvindingen sker til det punkt, hvor prisen for metallerne er lig med grænseomkostningerne ved udvindingen.

Gevinsten er den ekstra nytte forbrugerne får af metallerne minus udvindingens omkostninger. Forenklet kan gevinsten også udtrykkes som stigningen i konsumentrenten plus stigningen i minerenten, hvor konsumentrenten er forbrugerens fordel af at kunne købe billige råvarer.

1) Seminar EEC-ACP.

Konsumentrenten eller forbrugergevinsten ved det ekstra udbud er måske den største gevinst for menneskeheden ved nodulernes udnyttelse. Det er imidlertid de afgifter (minerenten)²⁾ der kan pålægges udvindingen af nodulmetallerne, der oftest forbindes med »menneskehedens fælles arv«.

Minerenten eller jordrenten blev forklaret af den engelske økonom David Ricardo³⁾ i 1817. I moderne lærebogsfremstillinger defineres den, som det et produktionsmiddel (jorden eller her dybhavsminen) afkaster udover, hvad der er nødvendigt for at fastholde det i en given beskæftigelse. Minerenten er altså det dybhavsminen afkaster udover en »normal« aflønning til det mineselskab, der udvinder råstofferne. Minerenten kan derfor også være den lejeværdi selskabet i fri konkurrence vil være villig til at betale for at få lov til at udnytte minen. Den kapitaliserede lejeværdi er minens teoretiske salgspris eller handelsværdi.

Fastlæggelsen af minerentens størrelse spiller en rolle, når ejeren og brugeren af minen ikke er den samme. For dybhavsminedriften er det hensigten at halvdelen af minestederne på havbunden skal forbeholdes »Havbundsmyndighedernes« eget selskab⁴⁾ (»The Enterprise«), mens den anden halvdel skal stilles til rådighed for private eller statslige selskaber. De følgende overvejelser vil være koncentreret om de afgifter de »private« selskaber skal betale.

Det har været foreslået at de selskaber, der deltog i udvindingen af havbundens metaller, helt eller delvist skulle fritages for selskabsskat i nationalstaterne. Da en sådan ordning mere har karakter af en begunstigelse af (tilskud til) specielle virksomheder end en realisering af »den fælles arv«, vil disse forslag ikke blive omtalt nærmere.

De udvundne mængder af metal fra havbunden antages at ville komme til at udgøre en anseelig del af det samlede verdensforbrug. Derfor kan man sige at forudsætningen om fuldkommen konkurrence på varemarkedet ved fastlæggelse af jordrenten ikke er til stede. Udover »minerenten« vil det være muligt for Havbundsmyndigheden at opnå en monopolgevinst ved at begrænse udbudet.

En sådan begrænsning kan f. eks. iværksættes ved at kræve en højere mineafgift (royalty) end det ville være muligt, hvis udbudet fra havbunden stammer fra mange relativt små udbydere. Som ledetråd for Havbundsmyndigheden ved

2) Den samlede globale minerente behøver ikke at stige ved et udvidet mineområde. Tværtimod må det antages, at den vil falde fordi efterspørgselselasticiteten er lav for de fire nodulmetaller. Dette vil vise sig ved at indtjeningen for den landbaserede minedrift vil gå ned, når udvindingen antagelig omkring 1985 påbegyndes. Dette vil i nogen grad ramme metalproducerende u-lande, der producerer ca. 30 % af de fire nodulmetaller.

3) Med Ricardos egne ord: »Rent is that portion of the produce of the earth which is paid to the landlord for the use of the original and indestructible powers of the soil« (p. 33) ... »Miner, as well as land, generally pay a rent to their owner«, (p. 46).

4) Fastlæggelse af minerenten spiller for Havbundsmyndighedens eget selskab dog den rolle, at »Selskabets« effektivitet lettere kan kontrolleres. Hvis minerenten ikke specificeres kan »Selskabet« lettere klare sig i konkurrence med »private« udvindingsselskaber idet en lavere de facto minerente vil virke som et tilskud til »Selskabet«.

fastlæggelse af de finansielle vilkår for andre selskabers deltagelse i udvindingen nævner en forhandlingstekst (Official Records X p. 149) målsætningerne:

(a) At sikre Havbundsmyndigheden optimale indtægter fra den kommercielle udvinding.

(b) at tiltrække investeringer og teknologi til udforskningen og udnyttelsen af »Arealet«.

(c) at sikre ligelig finansiell behandling og ensartede finansielle forpligtelser på vegne af alle stater og andre deltagere, der opnår kontrakter.

(d) at skabe incitament til på en ensartet og ikke-diskriminerende basis for kontrakthavere at påtage sig fællesarrangementer med Selskabet og udviklingslande eller deres selskaber, og at stimulere overførslen af teknologi dertil, og

(e) at gøre Selskabet i stand til at engagere sig effektivt i dybhavsminedrift fra denne konventions ikrafttrædelse.

Punkterne (a) og (b) er uklare og tildels selvmodsigende. Når der i pkt. (a) tales om at sikre optimale indtægter, er der formentlig underforstået et »uden at udnytte sin monopolistiske magtstilling«. Den optimale indtægt for en så stor potentiel udbyder som Havbundsmyndigheden vil uvægerlig indeholde en vis monopolprofit. Denne monopolprofit bliver større, hvis Havbundsmyndigheden indgår i en kartelaftale med den landbaserede produktion, hvilket der dog er søgt forhindret i den uformelle forhandlingstekst (INCT, art. 150 bis 1).

Punkt (b) kunne tolkes på den måde, at afgifterne ved udvindingen generelt bør være lave indtil økonomien er bedre kendt. Dette er i modstrid med mange landes ønske om, at det vedtagne afgiftssystem skal gælde for 20–25 år.

Pkt. (c) og (d) synes at være i overensstemmelse med ønsket om at sikre konkurrence på lige vilkår mellem de enkelte deltagere. Pkt. (e) indebærer et ønske om at afgifterne ved minedriften vil være relativt store ved udvindingens begyndelse.

Inddragelsen af minerenten som værende »den fælles arv« støder således på vanskeligheder ved sontringen mellem for det første virksomhedsprofit og minerente og for det andet Havbundsmyndighedens monopolprofit som potentiel storudbyder og minerenten i en frikonkurrencesituation. Billedet kompliceres yderligere af, at landbaserede producenter (i-lande såvel som u-lande) har krævet at udbudet af metaller fra havbunden begrænses i en årrække samt, at en del af dybhavsminedriftens afgifter stilles til rådighed til kompensation for indtægtsnedgang og forstyrrelser i markedspriserne på nodulmetallerne forårsaget af dybhavsminedriften.

2. Dybhavsminedriftens økonomi belyst ved et taleksempel

Der findes en række detaillerede udregninger over dybhavsminedriftens økonomi. Alle disse beregninger er behæftet med stor usikkerhed på grund af manglende praktiske erfaringer med et fuldt udbygget minesystem. Nedenstående

beregninger⁵⁾ må betragtes som et nogenlunde realistisk eksempel, der giver en grov vurdering af rentabiliteten ved at se på investeringsudgifter, løbende indtægter og løbende udgifter⁶⁾.

2.1. Investeringsudgifterne

Inden udvindingen af metaller fra en dybhavsmine kan gå i gang forløber en lang række år med forundersøgelser, eftersøgning efter egnet mineområde, opbygning af kapitalanlæg m. v. Omkostningerne og den tidsmæssige fordeling af disse ved oprettelsen af en dybhavsmine med dertil knyttede anlæg kan angives skematisk som i tabel 1 (alle beløb er estimerede i 1976 \$).

Tabel 1. Talekseksempel for investeringsudgifterne til en dybhavsmine. År 0 er året før selve udvindingen går i gang. (3 mill. t noder årligt i 25 år)

År	-9	-8	-7	-6	-5	-4	-3	-2	-1	-0	Ialt
Forundersøgelser m. v.	1	5	5	15	30	25	6				90
Kapitalanlæg								80	180	380	640

Anlægsudgifterne fordeler sig som vist i tabel 2. Minedriften er selve opsamlingen af noder og opbringelsen til havoverfladen. Transport er transporten fra minestedet til det sted, hvor metallerne skal udvindes. Selve udvindingen foregår i et anlæg på land.

Tabel 2. Fordeling af anlægsudgifter

Minedrift	21.0 %
Transport	14.8 %
Udvinding	64.2 %
Ialt	100 %

2.2. De løbende udgifter

De løbende udgifter pr. år anslås til 210 mill. \$ og fordeler sig som vist i tabel 3.

Tabel 3. Fordeling af de løbende udgifter på sektorer

Minedrift	20 %
Transport	15 %
Udvinding	60 %
Salgsomk.	5 %
Ialt	100 %

5) Baseret på data fra EEC-ACP seminar.

6) Da rentabiliteten i væsentlig grad påvirkes af faktorer som inflation og beskatning forudsætter de følgende beregninger den inflationsgrad og de beskatningsforhold, der var i USA i 1976.

2.3. De løbende indtægter

Indtægterne ved salg af de udvundne metaller (3 mill. tons noder pr. år) kan skitseres som vist i tabel 4.

Tabel 4. De løbende salgsindtægter ved salg af metaller fra dybhavsminedrift

Metal	Indhold %	Udvindings- grad %	Salg %	Pris (\$/t)	Indtægt
Nikkel	1.3	90	100	5313	186.5 mill. \$
Kobber	1.1	90	100	1543	43.8 mill. \$
Kobolt	0.2	70	100	11905	50.0 mill. \$
Mangan	27.0	90	30	551	120.5 mill. \$
Indtægt ialt					402.8 mill. \$

Det bemærkes, at kun en lille del af den mangan, der kan udvindes, vil blive udbudt til salg. Det skyldes den lave rentabilitet af manganudvindingen.

2.4. Den tidsmæssige fordeling af indtægter og udgifter

Et mineområde antages at skulle kunne levere mineraler i ca. 25 år. Den tidsmæssige fordeling af indtægter og udgifter kan skitseres som vist i tabel 5. Det første år er minen ikke oppe på fuld kapacitetsudnyttelse. I det 26. år afvikles minedriften.

Tabel 5. Fordeling af løbende indtægter og udgifter

Mill. \$/år	1	2	3	25	26
Salgsindtægter	282	404	403	403	282
Driftsudgifter	210	210	210	210	105
Scrapværdi					85
Bruttoindtægter	72	193	193	193	262

3. Rentabilitetskalkyle

På grundlag af det opstillede taleksempel kan vi nu foretage en rentabilitetsberegning.

3.1. Markedsrenten antages at være 15 %

Den interne rentefod⁷⁾ i ovenstående taleksempel kan beregnes til at være 18,7 %. Ved en markedsrente på 15 % er det altså en bedre investering at gå i gang med dybhavsminedrift end at låne penge ud.

7) Den interne rentefod »i« beregnes ved formelen

$\sum_{t=-9}^{26} a_t (1+i)^t = 0$, hvor a_t er beløb, der indbetales (+)
eller udbetales netto (-) i tidspunkt t .

Hvis risikoen ved at investere i dybhavsminedrift er den samme som ved at låne penge ud, så kan Havbundsmyndigheden indkassere en afgift, der svarer til de 3,7 %'s forskel mellem mineinvesteringens rente og markedsrenten. I dette tilfælde svarer forskellen til ca. 44 mill. \$ årligt eller ca. 11 % af metalværdien (salgsindtægterne) for de fire nodulmetaller.

Da risikoen ved at investere i dybhavsminedrift imidlertid regnes for at være væsentlig større end ved at låne penge ud, skal investor have en *risikopræmie* for at investere i dybhavsminen. Derfor bliver Havbundsmyndighedens indtægt noget mindre.

Af taleksemplet kan det beregnes, at hvis investor skulle betale 276 mill. \$ for minen (købspris), så ville han lige netop få 15 % i rente af sin investerede kapital.⁸⁾ 276 mill. \$ er altså den maksimale pris Havbundsmyndigheden kan få ved salg af minen. Hvis investor skal have en risikopræmie, bliver købsprisen dog lavere.

3.2. Økonomien ved en højere markedsrente

Antager vi, at markedsrenten er 18,7 % i stedet for 15 %, vil minen ikke have nogen salgsværdi (eller udlejningsværdi). Det er nu ikke længere mere fordelagtigt at investere i dybhavsminedrift, end det er at låne penge ud på markedet. Hvis dybhavsminedrift er mere risikabel end andre investeringsformer, der giver samme forrentningsprocent, vil dybhavsminedriften ikke komme i gang. Ved en markedsrente på 18,7 % har nodulerne altså ingen værdi i sig selv under de opstillede forudsætninger.

Det samme resultat (at nodulerne ikke har nogen værdi i sig selv) kan nås ved, at man vurderer det fremtidige bruttoafkast til at være omkring 149 mill. \$ i stedet for 193 mill. \$, samtidig med at 15 % fastholdes som en rimelig rentefod.

De industrialiserede lande har på havretskonferencen lagt vægt på at få faste aftaler om afgiften (minerenten) til Havbundsmyndigheden. Afgifterne må naturligt baseres på den forventede forskel mellem den interne rentefod og markedsrenten (undertiden benævnt som »et retfærdigt afkast til den investerede kapital«). Af taleksemplet ses det, at afgiften til Havbundsmyndigheden bliver lavere jo højere kalkulationsrentefond der anvendes og jo lavere udbyttet af minen anslås. At argumentere for, at de forventede indtægter ved dybhavsminedrift er lave, er altså det samme som at argumentere for en høj forrentning af investors kapital. Ved at kræve at afgiften fastlægges inden minedriften går i gang løber man en risiko for, at der bliver en stor forskel mellem minerenten og de afgifter, der skal betales, med mindre det aftalte afgiftssystem bliver fleksibelt. Dette har ført til, at interessen har samlet sig om et afgiftssystem

8) Idet købesummen betales i det øjeblik selve minedriften påbegyndes.

baseret på overskudsdeling frem for en afgift baseret på et skøn over minerenten. Ved overvejelser vedrørende en overskudsdelingsordning støder man imidlertid på det problem at udvindingen af metaller sker i et integreret system.

4. Det integrerede udvindingssystem og afgifterne

Ved udregningen af afgiften (f. eks. ved en overskudsdelingsordning), spiller det en stor rolle, at der ikke er og måske ikke i mange år vil opstå et marked for noder. Det betyder, at den der opsamler nodulerne på havbunden ikke kan udbyde dem til salg på stedet, men må selv forestå transporten til et udvindingssted for metallerne samt selve udvindingen. For at have et mineselskab må man derfor desuden have et transportselskab og et udvindingsselskab. Ovenstående beregninger er foretaget på grundlag af en opfattelse af de tre selskaber som et hele.

De lande, der ønsker at deltage i udvindingen, har imidlertid hævdet at transportselskabet og udvindingsselskabet må opfattes som selvstændige selskaber, og at FN (gennem Havbundsmyndigheden) kun har krav på andel af det udbytte, der kan tilskrives minesektoren (i det tilfælde hvor en royalty afgift suppleres med en overskudsdelingsordning). Dette udbytte kan enten beregnes på basis af nodulernes markedspris eller såfremt denne ikke eksisterer på basis af en *beregnet markedspris*.⁹⁾ Der har derfor udviklet sig en diskussion om beregningen af den til minen tilskrivelige nettoprofit (attributable net proceeds, ANP). Problemet er, hvor stor en del af de tre sektors nettooverskud, der skal tilskrives minen.

5. Afgiftsformer, afgifternes egenskaber og formål

De afgifter, der har været foreslået, er en kombination af og variationer af følgende fem afgiftstyper:

1. Ansøgningsafgift
2. Årlig fast afgift
3. Produktionsafgift, (royalty)
4. Overskudsdeling,
 - a. Proportional
 - b. Progressiv
5. Bonusbetaling.

Det primære formål med afgifterne er naturligvis at inddrage minerenten til Havbundsmyndigheden, men herudover har afgifterne en række andre formål og virkninger.

9) I engelsk terminologi »arms' length prices« d. v. s. fastlæggelse af markedsværdi for varer, der ikke handles på det frie marked, men f. eks. fra moder- til datterselskab.

5.1. Ansøgningsafgiften

Ansøgningsafgiften er et relativt lille beløb. Beløbet tilsigter alene at skulle dække omkostningerne i forbindelse med behandlingen af ansøgningen om tildelelse af et mineområde. I forhandlingsteksten foreslås det, at det, der er indbetalt i ansøgningsgebyr udover, hvad der medgår til behandlingen af ansøgningen, tilbagebetales til ansøgeren.

5.2. Fast årlig afgift

Den faste årlige afgift er et rundt beløb, der betales årligt fra kontraktens ikrafttrædelse. Afgiften har to formål, for det første vil den give Havbundsmyndigheden indtægter på et tidligt stadium af minedriften, og for det andet vil den tvinge koncessionshaveren til hurtigt at gå i gang med udvindingen.

I de fremsatte forslag kan den faste årlige afgift *fratrækkes* i den årlige produktionsafgift, således at koncessionshaveren årligt fra kontraktens indgåelse betaler et beløb, der er lig med eller større end den faste årlige afgift.

5.3. Produktionsafgiften (royalty)

Produktionsafgiften er den egentlige »minerente«, der betales til »ejereren« af minen Den internationale Havbundsmyndighed. Produktionsafgiften er principielt en bestemt procent andel af handelsværdien af de udvundne råstoffer.

Afgiften skal betales uanset om minedriften giver overskud eller ej.

Fordelen ved at fastsætte produktionsafgiften som en del af de udvundne råvarer er, at afgiftsformen er administrativt uhyre simpel sammenlignet med andre former for afgifter.

En ulempe ved afgiften er, at den virker relativt tyngende likviditetsmæssigt på investor i de første år, hvor udgifter til investeringer m. v. er særligt store. En anden ulempe er, at royalty er tyngende ved stærkt risikobetonede investeringer, fordi den skal betales, uanset om virksomheden har overskud eller ej. En tredje ulempe er, at den økonomiske udvindelige ressourcemængde påvirkes af afgiftens størrelse. Anvendes således den samme procentsats universelt ved dybhavsminedrift vil mindre lødige forekomster ikke blive udnyttet. Værre er imidlertid at miner, der har været i drift, vil blive opgivet på et relativt tidligere tidspunkt jo højere royaltyafgiften er. Af disse grunde er man i forbindelse med minedrift på vej bort fra royaltysystemet¹⁰⁾ og på vej mod et system, der er baseret på overskudsdeling, evt. på den måde at overskudsdeling knyttes til en lavere royalty sats.

5.4. Overskudsdeling

En overskudsdelingsordning består i at minens ejer helt eller delvist i stedet for

10) En sådan udvikling bort fra royaltysystemet kendes f. eks. fra beskatningen af nordsøolien. Før 1965 var koncessionerne hovedsageligt baseret på en royaltyafgift.

royalty får del i den del af overskuddet, der kan tilskrives minen. Denne afgift kan være en fast procentsats eller gøres progressiv ved at finde forrentningsprocenten¹¹⁾ af den investerede kapital, og lade beskatningsprocenten variere med denne.

5.5. Bonusbetaling

En bonusbetaling kan bestå i at koncessionshaveren betaler et relativt stort beløb enten ved minedriftens begyndelse eller når produktionen har nået et bestemt niveau.¹²⁾

Et system med bonusbetalinger har været kritiseret, fordi det er stærkt belastende for investors likviditet. En bonusbetaling ved indgåelsen af en kontrakt hævdes at mindske koncessionshaverens finansielle ressourcer til eftersøgning og udvinding af råstoffer.

Princippet med bonusbetaling er i realiteten, at investor »køber« minen helt eller delvist.

Da et bonusbetalingssystem kræver store finansielle reserver, synes systemet at begunstige store kapitalstærke selskaber og mindske f. eks. u-landenes muligheder for at deltage i udvindingen. Bonusbetalingssystemet har imidlertid den fordel, at det ikke opfordrer til tidlig opgivelse af en mine.

5.6. Andre byder for koncessionshaveren

Af andre byder koncessionshaveren pålægges i forbindelse med ansøgning om og tildeling af et mineområde er, at denne for at få et mineområde skal udstikke to. Det ene skal efter Havbundsmyndighedens valg stilles til rådighed for Havbundsmyndighedens eget påtænkte selskab.

Hertil kommer, at koncessionshaveren skal stille teknik til rådighed for Havbundsmyndighedens selskab samt uddanne dets personale.

6. De konkrete forslag til beskatning af dybhavsminedrift fremsat på FNs tredje havretskonference

6.1. Forhandlingstekstens forslag

Et forslag, i en forhandlingstekst,¹³⁾ er udarbejdet af gruppeformanden for forhandlingsgruppen vedrørende minedriftens finansielle forhold Singapores ambassadør ved FNs havretskonference T. Koh. Koh-teksten indeholder en ansøgningsafgift på 500.000 \$ og en årlig fast afgift på 1 mill. \$ fra den dato kon-

11) I engelsk terminologi »rate of return« beregnet som nettoudbyttet divideret med de samlede kapitalinvesteringer.

12) Et system med bonusbetaling har været anvendt i forbindelse med beskatningen af den britiske nordsøolie.

13) Official Records X pp. 149-154.

trakten træder i kraft. Den faste afgift kan fratrækkes i produktionsafgiften betalt samme år.

a. Royalty

Udover disse to afgifter indeholder forhandlingsteksten en *produktionsafgift*. Produktionsafgiften beregnes som en *fast* procentandel af markedsværdien af det metal, der er udvundet af noderne.

Den faste procentsats højde stiger med antallet af år produktionen har været i gang. Forhandlingsteksten giver procenttallene:

1– 6 års produktion	7.5 %
7–12 års produktion	10.0 %
13–20 års produktion	14.0 %

Begrundelsen for at have den laveste procentsats i de første år er hensyntagen til udviklingen i investors likviditet¹⁴⁾ i udvindingsperioden.

Ovenstående giver et fuldt udbygget afgiftssystem.

b. Det blandede system

For at mindske risikoen (ved samme afkastningsprocent) for investor og give ham en bedre likviditetsmæssig position, er der åbnet mulighed for investor i stedet for ovenstående royaltysats at vælge et *blandet system*, der består af en lavere royaltysats kombineret med en overskudsdeling. Ved det blandede system er den royaltysats, der foreslås i forhandlingsteksten følgende:

1– 6 års produktion	2 % af metalværdien
7–12 års produktion	4 % af metalværdien
13–20 års produktion	6 % af metalværdien

Overskudsdelingen skal supplere den faste afgift. Da overskudsdelingen i princippet kun skal omfatte overskuddet fra minen, må man beregne hvor stor en del af det samlede nettooverskud, der kan tilskrives minen (i forhandlingsteksten betegnet som attributable net proceeds, ANP). En sådan beregning er vanskelig at foretage. Princippet i Koh's beregningsmetode¹⁵⁾ er, at han siger, at godt 20 % af den investerede kapital er i minesektoren. (Jfr. tabel 2). Minens egen værdi (salgsværdi) efter royaltyafgift på 2 % af metalværdien udgør, hvis vi bruger ovenstående taleksempel (pkt. 3.1.) som udgangspunkt ca. 20 %, hvilket vil sige at »minen« udgør ca. 40 %¹⁶⁾ af det samlede kapitalapparat.

14) I engelsk terminologi »cash-flow«.

15) Koh's opstilling er lidt anderledes, men princippet i beregningerne er de samme.

16) Beregnet således:

Minens salgspris ved afgifter på 2 % af metalværdien	276–50 = 226
Minens andel af den investerede kapital	0.21 · 730 = 153
Udgifter til minen	379
Samlet kapital i nodulminedriften	226 + 730 = 956
Minens andel	0.40

Derfor bør, ifølge Koh, 40 % af nettooverskuddet tilskrives minen. Koh nævner dog, at tallet 40 % er beregnet med stor usikkerhed og derfor i den sidste ende må være politisk bestemt.

Her overfor har de vestlige industrinationer hævdet, at alene den investerede kapital kan danne grundlag for, hvor stor en del af overskuddet, der kan tilskrives minen d. v. s. 20 %. Koh og 77-gruppen af u-lande har afvist dette med den begrundelse at noderne derved ikke eller kun i utilstrækkelig grad tillægges en værdi i sig selv. Hvis dette var udgangspunktet, sagde Koh, var det bedre at udskyde minedriften indtil teknikken var så fremskreden, at noderne fik en acceptabel pris. Til dette har industrilandene svaret, at teknikken udvikles hurtigst hvis en minedrift faktisk kom i gang. Påstanden om at en ANP på 20 % ikke tildeler minen nogen værdi afvises af de industrialiserede lande med, at royaltybetalingen er et udtryk for at minen faktisk tildeles en værdi i sig selv.

Også systemet med overskudsdeling bevirker, at minen faktisk tilskrives en værdi.

Af den del af det samlede nettooverskud fra metaludvindingen, der tilskrives minen (ANP), foreslås følgende andele til Havbundsmyndigheden:

- 1- 6 års produktion 40 % af ANP
- 7-12 års produktion 70 % af ANP
- 13-20 års produktion 80 % af ANP

Også i denne del af afgiften tages der hensyn til udviklingen i investors likviditetssituation over den periode minedriften antages at strække sig.

Sikkerhedsklausul

Til det blandede system er der knyttet en sikkerhedsklausul der siger, at afgiftsatserne ikke kan sættes op efter 6 og efter 12 år med mindre kontrakthaverens indtægter i de foregående år har overskredet et vist niveau.

6.2. Proportionale eller progressive afgifter ved overskudsdeling

Forhandlingstekstens overskudsdeling bygger på en proportional beskatning af det beregnede overskud.

Som et led i en yderligere stabilisering af investors indkomst er der foreslået en progressiv beskatning i forbindelsen med overskudsdelingen (ved samme estimerede skattetryk). I disse forslag ændres beskatningsprocenten efter overskuddets størrelse i forhold til den investerede kapital. Et progressivt skattesystem findes i et fransk forslag. Dette forslag omfatter desuden en sontring mellem det tilfælde, hvor mineselskabet alene producerer noder til salg på det frie marked (for noder) og tilfældet med et integreret produktionssystem, hvor slutprodukterne til salg er metallerne.

Et progressivt skattesystem findes også i en tidligere forhandlingstekst.

Ved beregningen af forretningsprocenten (rate of return) anvendes i flere forslag den gennemsnitlige forrentningsprocent for de sidste 5 år.

6.3. *Cash flow (cash surplus) system ved overskudsdeling*

Et skattesystem baseret på investors cash-flow udvikling har været nævnt på havretskonferencen som en metode til overskudsdeling i forbindelse med en relativ lav royalty sats.

Cash surplus systemet har som basis for overskudsdelingen relationen mellem kasseoverskud (cash surplus) og kapitalinvesteringerne. »Kasseoverskuddet« defineres som »tilstrømningen af penge (bruttoindtægt og andre indbetalinger) minus frastrømning af penge (driftsomkostninger herunder produktionsafgifter og andre udbetalinger)«. Kapitalinvesteringerne (development costs) er alle omkostninger incl. rente, der er påløbet inden produktionen begynder.

Afskrivningerne fratrækkes ikke i kasseoverskuddet, men godskrives alligevel koncesionshaveren, idet de indgår i udregningen af ANP (den tilskrivelige netto indtægt).

Systemet nævnes at have følgende fordele:

1. Skatten varierer med profitabiliteten (progressivt skattesystem).
2. Profitabiliteten måles i kasseoverskudstermer snarere end i nettoindtjening. Dette er en bedre metode for beskatning i tilfælde, hvor det finansielle resultat er usikkert.
3. Systemet er lige så fleksibelt som rentabilitetsmetoden, men med færre komplikationer.
4. Metoden gør en sikkerhedsklausul unødvendig.

Procentsatserne for såvel overskudsdelingen som for royalty stiger efter 10 år, d. v. s. efter at anlægskapitalen er fuldt afskrevet.

Ved en cash flow baseret afgift vil en del af risikoen ved dybhavsminedrift blive flyttet fra investor til Havbundsmyndigheden og dermed give denne en højere gennemsnitsindtægt, idet risikopræmien til investor kan nedsættes.

6.4. *Det indiske forslag*

Det indiske forslag er i realiteten baseret på at kontrakhaveren delvist køber minen af Havbundsmyndigheden (for givet skatteniveau). Udover et ansøgningsgebyr på 100.000 \$ skal koncesionshaveren inden minedriften går i gang betale en amerikansk dollar for hvert ton noder han planlægger at tage op. Da en typisk mine antages at kunne give 3 mill. tons tørre noder i ca. 20 år, bliver prisen (bonusbetalingen) altså 60 mill. US \$.

Udover engangsafgiften skal kontrakhaveren betale royalty på 5 US \$ pr. ton noder, der faktisk er optaget samt 20 % af salgsværdien af udvundet metal.

Når koncessionshaveren har modtaget et afkast på 200 % af den investerede kapital, skal der ske en overskudsdeling med 60 % til Havbundsmyndigheden og 40 % til koncessionshaveren.

Engangsafgiften blev på havretskonferencen stærkt kritiseret først og fremmest, fordi den er stærkt belastende for investors likviditet.

Fra indisk side er det blevet hævdet, at en sådan engangsbetaling (bonus payment) hurtigere vil sætte Havbundsmyndigheden i stand til selv at opstille et udvindingsselskab. Samtidig, hævdes det, at systemet ikke virker afskrækkende på investor. Rigtigheden af disse påstande må bero på en antagelse om, at de private selskaber, der er involveret i dybhavsminedrift har bedre lånemuligheder (finansieringsmuligheder) end Havbundsmyndigheden.

Hvis koncessionshaveren indgår i samarbejde med et u-land skal det ifølge det indiske forslag være muligt at reducere skattesatserne.

Litteraturhenvísninger

Dam, K. W., 1974: The Evolution of North Sea Licensing Policy in Britain and Norway (Journal of Law and Economics 17, pp. 213-263).

Carnout, R. and A. C. Ross, 1975: Uncertainty, risk aversion and the taxing of natural resource projects. (The Economic Journal, 85, pp. 272-287).

Kristensen, G., 1979: Aktuelle råvareproblemer I. Havets økonomi.

Ricardo, D., 1817: The Principles of Political Economy and Taxation (London 1965).

United Nations, 1970: Declaration of Principles Governing the Sea-Bed and the Ocean Floor, and the Subsoil Thereof, beyond the Limits of National Jurisdiction: (1933rd plenary meeting 17. Dec. 1970).

United Nations Third Conference on the Law of the Sea: 1977: Official Records VII (Sixth Session N. Y. 23rd May - 15th July 1977).

United Nations Third Conference on the Law of the Sea: 1977: Official Records VIII (Sixth Session N. Y. 23rd May - 15th July 1977).

United Nations Third Conference on the Law of the Sea: 1977: Informal Composite Negotiations Text (Sixth Session N.Y. 23rd May - 15th July 1977).

United Nations Third Conference on the Law of the Sea: 1978: Official Records X (Seventh session, Geneva, 21st March - 19th May 1978).

Seminar under the auspices of the European Economic Community for the benefit of the ACP experts to the United Nations Conference on the Law of the Sea on the exploitation of the deep seabed (Brussels Feb. 1977).